

KOOLIÜHENDUSLANE

EESTI ÕPETAJATE LIIDU PEDAGOOGILISE TOIMKONNA
JUURES OLEVA KOOLIÜHENDUSRÜHMA BÜLLETÄÄN

Nr. 10.

1. detsembril 1936.

3. aastakäik.

Ilmub iga kuu (välja
arvatud juuni ja juuli).

Tellimishind eraldi „Õpetajate
Lehest“ 50 s. aastas.

Mõtteid uuest kasvatusest.

Rahvas, kelle vaba arenemine oli takistatud, pidi jääma kiduraks. Meil tuleb leida vastuabinõusid. Ja üheks abinõuks on vaba kasvatatus. Kui tahame demokraatlikku riiki üles ehitada, siis ei saa seda sellega kätte, et suure kogu inimesi õpetame ainult järgi kiitma, et neis mitte iseseisvaid iseloomusid luua.

Riigivanem K. P ä t s i kõnest 8. XI 1936.

Meie peame oma koolist, pääle selle, et ta on õppeasutus, tegema esimeses järjekorras kasvatusasutuse. Elu nõuab iseloome, tugevaid iseloome, leidlikke, sitkeid inimesi. Kui kool prepareerib ja valmistab vaid tarku õpilasi, siis see on üks oluline pahe. Peab olema eesmärgiks iseloomult julgete, tahtejõuliste inimeste kasvatatus, mitte aga ainult tarkade inimeste kasvatatus, nagu seni kool on teinud. Meie peame ette valmistama inimesi, kes tööd oskavad algatada ja tööd oskavad leida. Peame oma hariduselu kogu kasvatuse ja õpetusega kõigepäält rajama riiklusele ja rahvusele.

Haridusminister kol. A. J a a k s o n i kõnest 8. XI 36.

Peame kasvatama tööarmastajaid, töövõimsaid kodanikke, aktiivseid tegelasi, peame kasvatama kodanikke, kellel on kohusetunne oma rahva ja oma isamaa vastu.

Koolivalitsuse dir. O. J. K i i s e l i kõnest 8. XI 36.

Kasvatuse esimene, põhiülesanne on tunnetada ennast, väärtustada oma andi, arendada sünnipärast individuaalsust, endale truuks jääda Pindaros'e sõnade järgi: „Saa selleks, kes Sa oled“.

Kasvatuse teine ülesanne on, endast välja minna, täiendada sünnipäraseid ande, vastu mõjuda antud individuaalsuse ühekülg-susele, tunnustada teiste väärtust, ennast parandada võõra arvus-tuse kaudu ja saada objektiivseks.

Fr. W. Foerster „Alte u. neue Erziehung“, 1936., lk. 174.

„Inimest ei kasvatata suurte kõnedega suurte asjade üle, vaid kannatliku harjutusega korralikult teostada pisimaidki ja iga-päevaseid asju. Iseloom kujuneb harjutusega pisimas ja väik-seimas, mitte aga „maailma vooluga“ — kes sellesse voolu sukeldub ja ei oma veel mingit iseloomu, seda kisub vool peatamatult edasi“.

Ibid., lk. 62.

Jõulud koolis.

B. Rea.

Nad algavad juba varakult — detsembrikuu esimesil päevil, ja kui õpetaja ei peakski seda märkama, tuletavad lapsed seda ise meelde, pärides, millal korraldatakse koolis jõulupuud, kas lavastatakse ka näidend jne. Jõulumeeleolu vallutab iga päevaga ikka enam õpilasmeeli ja meie — õpetajate — kohus on seda meeoleolu võimalikult täielikumalt ära kasutada kooli kasvatus- ja õppetöö huvides. Kui meie ei lülita selle meeoleolu, mis ju tugeneb varase lapsepõlve mälestusil ja traditsioonel, igapäevasesse koolitöösse, siis muutub see lastele igavaks ja vastumeelseks.

See jõulueelne koolitöö on üks väärtuslikemaist kooliaasta vältel. Tavaliselt on ju koolitöös tunduvas ülekaalus intellektuaalne moment, jõulueelne töö on aga küllastatud emotsionaalse elemendiga. Usuõpetuses ja koduloos käsitleme jõulupühade — kõrgema inimsuse-, armastuse-, rõõmu- ja rahupühade mõtet. Emakeele lugemisaine — jõulujutud ja luuletused — apelleerib esijoonelaste tunnetemaailmale. Kui palju on neis jõululookestest kõlblaid tundeid äratavaid momente, kui palju kõrgeid tähiseid kõblatahte arendamiseks! Siin loeme vaeste ja nõrkade abistamisest, ligimese armastusest, tänumeelest ja kaastundmusest; rahupühade õõl tunneme kaasa mitte ainult kõigile elavaile olevusile, vaid kogu loodus on sel õõl hingestatud, kirikukellade helinast ja härmatunud kuusest kuni taevasinal helkivate tähtedeni; siin, jõulu müstilises valguses, tajume reljeefsemalt kui kunagi inimese seesmist väärtust, tunneme sügavat rõõmu kõigest ilusast ja heast. Joonistamine ja tööõpetus jõuluteemade kujutamise ja jõulupuuehete valmistami-

sega on samuti jõulude teenistuses. Kui tööõpetusetundidel raken-
dame õpilased kinkide valmistamisele vanemaile, teistele perekonna-
liikmeile ja sõpradele, siis kujuneb tööõpetus eriti väärtuslikuks
aineks, kus äratatud tunded leiavad tegelikku teostamist, kus sõnad
saavad kõlblaks teoks. Siin võimaldame suuremal määral isetege-
vust, vaba valikut ja oma initsiatiivi. Peame aga arvestama ka
kohalikke olusid ning hoolitsema, et kingid valmistaksid kodustele
tõepoolest rõõmu, et ei tekiks mõlemapoolseid pahandusi ja pettu-
musi. Seepärast tuleks maal rõhku panna, et kingid oleksid ka
praktilise väärtusega, et nende otstarve ja ilu oleksid mõistetavad
kingisaaajale. Arvutustunnis me arvutame jõulueelseid ostusid ja
väljaminekuid. Maalastele ei anna me lahendada ülesandeid linna-
inimeste jõuluostudest, vaid laseme koostada eelarveid nende ostude
kohta, mida tõepoolest nende kodudes tehakse, või anname üles-
andeid kooft jõulupuust. Kui meie küll muidu ei tööta üldõpetuse
põhimõttel, siis jõulueelne töö algklassides (1—3) sünnib enamasti
ikkagi üldõpetuse tähe all. Vaja ainult korraldada, et ainete
vaheline seos ei oleks juhuslik, katkendlik, vaid kõik ained koon-
duksid keskse probleemi, jõulude ümber.

Vanemal astmel (4.—6. kl.) ei saa loomulikult nii tihedat
kontsentratsiooni läbi viia. Jõuluteemat käsitleme siin peamiselt
usuõpetuse tunnis. Peale tööõpetuse on ka sel astmel joonistamine
ja laulmine tihedas ühenduses jõuludega. Ka emakeele kirjandite
teemadeks on jõulud ja eriti 4. õppeaastal käsitleb lugemisaine, nagu
algklassideski, jõuluelamusi. Isegi reaalsed omavad palju puutepunkte
jõuludega, peab ainult neid võimalikke seoseid ette nägema ja esile
tõstma. Ajaloos võiks käsitleda seda ajaloolist tausta ja neid sünd-
musi, mis valitsesid Kristuse sündimise ja teotsemise ajal. 6. õppe-
aastale oleks see heaks kordamisvõtteks: maailmapilt Kristuse sünd-
imise ajal. 5-ndal õppeaastal võiks maateadusetunnis käsitleda
Kristuse sünni- ja tegevuspaika — Palestiinat. Usuõpetuse ja luge-
misaine kõlblaid ideid võib ja tulebki siduda looduseõpetusega.
Tänulikuks alaks on eriti loodusekaitse küsimus — nagu
lindude talvine toitmine, loomade eest hoolitsemine jõuluajal jm.
Nii teostame siis vanemal astmel peamiselt metoodilist keskustust.

Tagajärjeks on: tavaline õppetöö muutub erksamaks ja kaasa-
kiskuvamaks, sest kogu tööd läbib ja elustab see jõulutunne, mida
väljendab vana, nii vähenõudlik ja lihtne, ent ometi laste südameid
ja hingi avandav lauluke: „Oh jõulupuu, oh jõulupuu, kui armsasti
sa hiilgad.“

Tähtsamaks ja kesksamaks ürituseks on kooli jõuluõhtu või jõulupuu korraldamine. See kujunegu ühissettevõtteks, mille teostamisest võtku osa terve kool tõelise ja liitunud ühiskonnana, kus areneb solidaarsus ja ühiskondlik meelsus. Et see nii sünniks, tuleks loobuda jõuluõhtu bürookraatlikust korraldamisviisist, kui kõike otsustab õppenõukogu ja õpilased on vaid sõnakuulelikud statistid. Anname võimaluste piires ka õpilastele õiguse kaasa rääkida, oma mõtteid ja kavatsusi avaldada. Muudame selle küsimuse lahendamise tõeliseks ühissettevõtteks, kus igaühel oleks võimalus tunda ennast selle ürituse osalisena ja rakendada tööle oma oskusi ja võimeid — ja meie näeme, millise innu ja rõõmuga tehakse nurisemata tööd mitte vaid enda, aga ka kooli, s. o. üldsuse kasuks. Korraldame jõuluõhtu nii, et vallanduksid täielikumalt õpilastes peituvad loovad jõud, et sellest tööst võtaks aktiivselt osa enamik õpilasist. Tavaliselt meie ei usalda õpilasi, kartes ettekannete kunstilise taseme langust. Isegi laulukoorist võtab osa vaid valimik kõige paremaid lauljaid. Ent kuivõrd suudavad algkooliõpilaste ettekanded olla üldse kunstiväärtuslikud? Selle asemel, et püüda ületada teisi koole ettekannete kunstiväärtuslikkusega, oleks palju tähtsam, vähemalt jõuluõhtu korraldamisel (mis on eeskätt omavaheline koosviibimine), rahuldada osavõtjaid õpilasi, võimaldades neile passiivse vaatlemise ja pealtkuulamise asemele aktiivset osavõttu. Seepärast võetagu jõuluõhtu kavva rohkem rühmade ettekandeid: koorilaule, kõnekoori, mitmesuguseid lavastusi, nagu jõuluvana tulek kingitustega vastava saatjaskonna saatel jne.

Kesksema osa jõuluõhtust moodustavad jõulupuu ja kinkide jagamine. Viimase korraldamise alused võivad väga mitmesugused olla. Harilikult antakse õpilasile võimalus vahetada vastastikku kinke. Paljudes maakoolides on levinud moodus, et iga õpilane toob õpetaja kätte teatava rahasumma ja kool võtab kinkide muretsemise (tavaliselt lihtsamate maiustuste) enda peale. Iga õpilane saab siis kingi vastavalt antud summale, kuid rohkem kui ta ise saaks sama raha eest ostes (en gros hinnad on odavamad). Kehvemaile õpilasile jagatakse kingid hoolekogu summadest. Muidugi ei ole keelatud ka eraviisilised kingid üksteisele, mis toimetatakse samuti kooli jõuluvana kätte, kes harilikult jagab kinke ühiselt jõulupuu all.

Jõuluvana tulek ja lahkumine sündigu pidulikkusega ja vastavate laulude saatel. Jõuluvana varustusest peaks aga kaduma (kui ta veel eksisteerib) vitsakimp ja samuti ka manitsused ja ähvardused

laiskadele ja üleannetuile, mis jõulurõõmu asemele asetavad õpilase „häbipinki“ terve kooli ja külaliste ees ja veel kõige pidulikumal silmapilgul. Suuremais kooles võtaks kinkide ühine jagamine liiga palju aega; neis jagab jõuluvana kingid klasside kaupa ning edaspidine jagamine toimub eraldi klassides. Kuid ka klassid olgu siis vastavalt dekoreeritud ja üleandmine sündigu kindla tavandi kohaselt. Hea on, kui korraldatakse ka ühine teelaud, et vältida ebaesteetilist nurgas söömist omaette. Teelauas aga tuntakse end jälle ühise perena ja õpitakse korralikult ning viisakalt käituma. Jõuluõhtu lõpetame ühise lauluga. Kui aga leitakse siiski tarvilikuks veel eri meelelahutuslikku osa, siis olgu see ka jõuluõhtu kõrge mõtte vääriline, mitte aga ringmängud täiskasvanuilt omandatud, tihti labaste laulude saatel.

Ettevalmistused jõuluõhtuks nõuavad rohkesti aega, päevad on aga lühikesed ja maalastel aega vähe (kui ei elata internaadis). Tööd tehakse küll rõõmuga, kuid siiski tuleb hoiduda ülekoormamisest ja sellele järgnevast tüdimusest. Didaktilise formalismi mõjul ei taheta sageli „ohverdada“ seks tunnikavas ettenähtud tunde. Ometi on ettevalmistustöö jõuluõhtuks palju suurema kasvatusliku väärtusega kui tavalised õppetunnid ja võib täie õigusega toimuda ka ametliku õppetöö ajal. Mitte ainult tööõpetus-, joonistus- ja laulutunnid ei ole jõuluõhtu otseses teenistuses, vaid samuti on näidendi ja muude lavastuste harjutused emakeeletunni loomulikuks ja väärtuslikuks osaks. On isegi soovitatav ja peaks olema täiesti lubatav tarviduse korral loobuda ametlikust tunnikavast ja liita kooli tööühiskonnaks, mis jaguneks mitte klasside ega vanuse, vaid ühiste huvide ja võimete järgi: ühed harjutaksid näidendit, teised võtaksid osa laulukoori harjutusest, kolmandad kaunistaksid ruume, osa valmistaks jõulupuuhteid jne. Loomulikult peab see sündima kindla korralduse alusel, et võimalikult kõik õpilased oleksid raketatud tööle ja ei tekiks korralagedust.

Saagu jõulud igas koolis tõelisteks ja mõjuvaiks emotsionaalse- ja usulise- ning sotsiaalse kasvatusse tegureiks!

Koduloo tööjuhatustest*).

Vik. Ordlik.

Esitan näiteks mõningad tööjuhatused, mille järgi töötasime möödunud õppeaastal Mändjala 4-kl. (I+II+III+IV) algkoolis.

Iga kord, enne III klassi tööjuhatuste järgi tööle asumist, oli sissejuhatuseks õppejutt, millest tavaliselt võttis osa ka IV klass, kellele oli see eelmise aasta töö kordavaks meeldetuletuseks. Ka aitab IV kl. osavõtt mõnest raskemast punktist kergemini üle (liitklassis on iga sekund kallis!) Ühtlasi loob õppejutt teatava sideme IV kl. ajaloo ja III kl. koduloo vahel. Teemad tulevad seks nii valida, et õppejutt osutuks ka IV kl. töö lahutamatuks osaks.

Võib olla leiab mõni tööjuhatused olevat III klassile rasked. Töös seda küll ei ilmnenud, kui õppejutt oli õieti juhitud. Küll III kl. ei töötanud kohe „puhtalt“ brošüüri, vaid tegi enne mustandi. Seda seepärast, et individuaalne töö tööjuhatuste menetlusel on III klassile, eriti õppeaasta alguses, veidi võõras. Õppeaasta lõpuosas juba paljude lihtsamate koduloooteemade puhul polnud tarviski mustandi valmistamist.

Nii saab anda III kl. koduloole enam sisu. Üheks kindlaks põhjuseks, miks mõnel pool koduloole surmakella lüüakse, on too, et ta on olnud mõneski kohas „lobisemine ja joonistamine“. Isiklikult püüdsin tööd nii korraldada, et joonistamist kodulootundides oleks minimaalselt vähe. Mida vaja joonistada — eks selleks ole joonistustund.

Siin nendes tööjuhatustes puudub võimalus näidata teemade koht üldises töös. Tuleb püüda kindlale keskustusele koduloo ja teiste õppeainete vahel. Kohati on see küllaltki raske saavutada, kuid ega iga teema tõusegi tulipunkti. Kord on ses koduloooteema, mis enam seoses loodusõpetusega, maateadusega, kord ajaloo seoses olev teema. Igal nädalal on käsitlusel tavaliselt 3 koduloooteemat. Saaksime eeskujuliku virr-varri, kui alati püüaksime hoida nad kõik keskustustulipunktis ja omavahel siduda.

Võidakse vast väita, et allpool esitatud koduloooteemade käsitlus III kl. on vastava aine eelkursus, seega siin ajaloo oma. Ja koduloo sellega asendamist nii mõnigi vanaaegne ja -meelne pedagoog peabki soovitavaks.

Seda aga nad ei ole sugugi. Esitatud kujul jäävad nad kindlasti „kodukoha looduse ja ühiskondliku elu korralduse tundma-

*) Vt. „Kooliuuenduslane“ 1936. nr. 7.

õppimiseks ettevalmistavalt loodusõpetusele, kodumaa ajaloole, kodanikuõpetusele ja maateadusele“, nagu seda väljendab III klassi koduloo õppekava sissejuhatus.

1.

Elamud on muutunud.

1. Minu kodumaja on aastat vana (kui ei tea, küsin vanematelt).

2. Kirjeldan lühidalt kodumaja välimust (millest katus, seinad; millega seinad kaetud jne.).

3. Nimetan missugused ruumid on minu kodumajas, ühtlasi loetlen, mitu akent on igal ruumil.

Näiteks:

elutuba

3 aknaga

jne.

4. Toad on meil cm kõrged.

*5. Jutustan, missugune oli eelmine maja minu kodus (kui pole enam alles, palun isa-ema, et see jutustaks sellest).

6. Loen saateainet „Kuidas elatakse Lühaväljal nüüd“ ja „Missuguses majas elas vanaisa“.

M ä r k u s: Saateaine on valitud J. Parijõe ajalooõpikust „Möödunud ajad jutustavad“. Nimetatud paladest on valitud seda, mis puutub vaid elamuisse.

7. Mis oli loetus huvitavat?

8. Kus meie külas on veel (oli hiljuti) suitsutaresid?

9. Joonistan joonistustunnis suitsutare ja praeguse kodumaja (soovitav ühele lehele, seda poolitades püstjoonega).

10. Lisan need pildid tööle juurde, varustades nad allkirjadega.

*11. Varustan töö mõne eriti ilusa, moodsa maja pildiga (lõigatud ajalehest või mujalt).

2.

Tule saamise areng.

1. Loendan kõik tule saamise viisid, alates välgutulest kuni praegusaja abinõudeni.

*2. Katsetan kodus, missuguseid tagajärgi saavutan kahe puupulga hõõrumisel.

*3. Katsun tuleraua, taela ja tulekivi abil tuld lüüa (kui koolil need olemas).

4. Loen saatepala „Tuld toomas“ (J. Parijõe ajalooõpikust „M. a. j.“ väljavõte lk. 8, alates 2. lõigust).

5. Mis oli loetus eriti huvitav?

*6. Küsin vanematelt inimestelt, missugused olid tuletikud vanasti, kunas neid hakati tarvitama (kui palju on sinna aega tagasi?)

7. Lisan töö juurde mõne praegusaja tuletikutoosi sildi. Mõned inimesed isegi koguvad tuletikukarpe või nende silte. Igal maal on ju isesuguse sildiga karbid.

8. Tule saamise abinõudega tuleb olla ettevaatlik, et ei tekiks tuleõnnetusi:

1. jne.

3.

Põllutöö nüüd ja vanasti.

1. Vaatlen nüüdisaja põllutööriistade pilte. (Saada igast suuremast põllutööriistade ärist).

2. Nimetan, missugused põllutööriistad on meil kodus.

3. Loen saatepala „Kui tuli esimene ader.“ (J. Parijõe ajalooõpik „M. a. j.“ lk. 10—11).

4. Valmistan alljärgneva tabeli:

Töö nimetus	Millega töö praegu sooritatakse	Millega töö vanasti sooritati
maaharimine		
külv		
viljakoristamine		
viljapeksmine		

5. Praegu tarvitatakse maaväetuseks, vanasti

6. Nimetan, kelle ja mille jõu abil sooritatakse nüüd põllutööd.

7. Nimetan, kelle jõuga vanasti sooritati põllutööd.

8. Lisan töö juurde nüüdisaja põllutööriistade pilte (lõikan neid reklaambrošüüridest) ja varustan nad nimedega ning võimaluse korral ka hinnaga.

4.

Kodukihielkonna kiriku ehitamisest ja käekäigust.

1. Meie praegu oleme usku.

2. Meie kauged-kauged esivanemad olid usku.
3. Ohvriandeid meie esivanemad viisid oma jumalatele hiitesse
Meie ligem muistne hiiekoht on
4. kirik on vana aastat, seega ehitatud
..... aastal.
(nimi)
5. Maha on ta põlenud korda, sõjas kannatada saanud
korda (märgin ainult seda, mis kodukihelkonna kirikuga juhtunud).
6. Viimane ümberehitamine oli
7. Millest on kirik ehitatud?
8. Ehitusmaterjal on arvatavasti vedada lastud (kust?),
kuhu on km maad.
9. Ehitustööl raske töö tegijaiks olid
10. Praegu on pastoriks
11. Jumalateenistus pühapäeviti algab harilikult kell
- *12. Kuulan vanematelt inimestelt, kas nad teavad mõnd muistendit kodukihelkonna kirikust. Küsin õpetajalt, kas mõni muistend trükis ilmunud. Võimaluse korral loen neid.
13. Joonistan joonistustunnis kodukihelkonna kiriku ja lisan pildi töö juurde.

5.

Ligemast lossist, selle ehitamisest ja saatusest.

1. Meie ligem muistsel ajal sakslaste ehitatud
loss asub
(nimi)
2. Lose oli muiste Eestis palju. Suurem osa neist on va-
remetes, sõdades purustatud.
Missuguses seisukorras on loss?
3. lossi ehitamist alati aastal. Töö
kestis aastat. Müürid on praegu seega vanad aastat.
(nimi)
4. Millest on ehitatud loss?
5. Lossi ehitusmaterjal on toodud (kust?), kuhu
on km maad.
6. Lossi ehitamisel tuleb teha palju raskeid töid:
 1. kive vedada,
 2. jne.
7. Raske töö lossi ehitamisel tegid
8. lossi kaitseks olid
9. Losside ehitamise ajal tarvitati sõjas järgmisi relvi:

*10. Praegusel ajal tarvitatakse sõjas järgmisi relvi:

Uurimiseks, mõtlemiseks: Miks praegusel ajal kaitseks vaenlaste vastu ei ehitata sääraseid losse? Miks sakslased ehitasiid meie maale losse? Missuguseid muistendeid olen kuulnud ligemast lossist?

6.

Liiklemisest nüüd ja vanasti.

1. linna saan mina sõita oma kodust (millega?)
(nimi) 1. jne.
2. Reisida saab veel teiste abinõudega:
1.
2. jne.
3. Kõige kiirem liiklemisvahend praegusel ajal on
4. Loen, kuidas vanasti reisisi (pala raamatust „Üldõpetus Rakvere õpetajateseminari harjutuskoolis“ lk. 184—187).
5. Nimetan kohad teel kodust linna, kus olid kõrtsid ja posti-jaamad.
6. Praegu jõuan Tallinnasse kõige kiiremini (millega ja kui kiiresti?)
7. Vanaisa noorpõlves kulus sõiduks Tallinnasse umbes päeva aega.

Plaan-visked 3. õppeaastal.

Agu Peerna.

11—12-aastasena oli mul huvi joonistada oma taskuraamatusse kodupaiga ja sõprade elukohtade plaane (linnamajad ja õued); kuigi ilma mõõtmiseta, siiski õigete asendi ja suuruse suhetega. Julgustatuna sellest, et niisugune huvi võis tekkida iseenesest, olen 3. õppeaastal sellelaadilisi töid lasknud teha õppeülesandena.

Plaan-visked — tehtud vaba käega, ainult mälule (mälumõõt!) ja silmamõõdule tuginedes — on aluseks edaspidistele töödele plaanistamise alal (mõõtmised, vähendatud mõõt).

Algan harilikult plaanimänguga (vt. Kasvatus 1934., nr. 4., lk. 193). See loob aime, kuidas käsitleda plaani, kuidas teda lugeda. Selle kõrval lasen teha silmajärgseid plaan-joonistisi mudelite järgi: panen põrandale piiratud ruumi (eralduv paberileht, kriidijooned) mitmesuguseid lihtsavormilisi asjakesi (karbid), madalaid ja kõrgeid, ja õpilased teevad neist rühmadest plaan-vis-

keid, ülalt alla vaadates. Sedasama võib korrata joonistustunnis, kinnitades seinale paberist nelinurki või karbikaasi (võivad olla värvilised, elevuse tekitamiseks) rühmadena ja neid joonistada. Mõlemil puhul on sihiks esemete suuruse suhete ja asendi ning vahekauguste enamvähem õige tabamine (piklik või tömp asi, kitsas või lai vahe).

Eeltöödeks siiski ei viida kaua aega, vaid läheme peagi üle „päris“ plaanistamisele.

Valime alul lihtsamaid ruume, s. o. niisuguseid, millel on vähem uksi-aknaid ja vähem mööblit. Ruumi võib enne viske tegemist „uurida“, võib aga ka ainult mälule nõjatudes töötada, seejuures mälu värskendades-ergutades juhtivate küsimustega. (Klassituba, kuigi otse silma ees, on raskem kujutada oma esemete hulgaga, pääleegi plaanimängu kaudu niigi „kulunud“).

Asjade suurusuhete kujutamise kõrval tekib eksitusi visetel selles, et seni küljeltnähtud esemed tuleb plaanile paigutada päältnähtuina — enamasti lihtsate nelinurkadena. Nii tekivad lauale jalad sarvedena, kapp on pandud selili (uks näha), ahjule märgitakse kahvelkiivid jm. (Meeleldi ja õieti märgitakse elevust andvaid pisasju; padi voodil, taldrik laual jm.) Need ja asjade suurusveadki on aga tühiasjad, kui osatakse iga ese panna plaanilgi ta õigele kohale.

Koolimaja ruumidelt võib siirduda õpilaste kodudesse, kujuures on tarvilik, et joonistatakse plaan neist ruumest, mida õpetajagi on näinud, et jääks korrigeerimise võimalus. Ja edasine samm oleks ühe ruumi asemel juba ruumide rühm kujutada — terve majakord, edasi õugi.

Et sellisel plaanistamisel vahel kõnelusi tekib paberi suurusest, on loomulik, lepitakse aga hõlpsasti nõuandega, et paberi suurus ei takista ühegi plaani tegemist; see loob märkamatu aluse vähendatud mõõdu tähenduse mõistmiseks.

Kuipalju plaane teha oleneb ajast ja õpilaste võimetest, — ka huvist.

Olen märganud, et poistel õnnestuvad plaan-visked paremini, kui tütarlastel.

Šapirograafi (või hektograafi) kasutajale.

Minu kogemuste järgi ei anna värsked, s. o. kahe või kolme tunni „vanused“, originaalid puhast jäljendit massil — jooned, valguvad hõlpsasti laiali. Kui aga on võimalik originaalil seista lasta kolmgi päeva (minu praktikas mitmed nädalad), siis saame ühtlase terava, s. o. puhta joonestiku (mis eriti kaartidel vajalik). Ka olen saanud ühest ja samast originaalist teha kaks kuni neli korda jäljendit massil.

Agu Peerna.

Hõimunurk.

Opettaja on kuin . . .

Opettaja on kuin akkumulaattori! Kun minun akkumulaattori(ni)* tyhjentyy, lähetän minä sen kaupunkiin ladattavaksi. Sinne on matkaa parisataa kilometriä, osaksi hevos-, osaksi autokyytiä. Joskus akkumulaattori(ni) hieman paleltuu, hyvin usein siihen tulee naarmuja ja kolhuja. Mutta kun se palaa takaisin, on se käyttökelpoinen, mustisi rikkeid tuleb tagasi (tagasi) tarvituskõlvuline voimakas, täynnä energiaa.

Joskus huomaan itsekin oleva(ni) tühjä. Virta(ni) on loppuun-
märkan ennastki Vool
käytetty, en kykene tekemään työtä, en voi mitään toisille antaa,
mina ei suuda teha
vaikka se kuuluukin ammattiini.
kuigi kuulubki minu ametisse.

Minä kadehdin silloin akkumulaattoria(ni), joka tuontuostakin
kadestan aegajalt
saa pistäytyä kaupungissa latausmatkalla. Tekisin mielellä(ni) sa-
hetkeks sisse astuda laadimis-
moin kuin se. Onnellinen akkumulaattori! Se saa ottaa virka-
ameti-
vapautta milloin vain huvittaa. Eikä kukaan anna sille muistatusta.
puhkust pakub lõbu keegi temale märkust
No, minä kyllä joskus sille napisen, mutta eipä se siitä taida paljon
torisen ega sellest (ei) saa
välittää.
hoolida

*) -ni — omandusliide = minu, oma, end jne.

Vaikka sikseen toisekseen: ei se kaupunkilataus taida olla
Kuigi sellega teiseks
oikein pysyväästä laata. Ja kun tulomatkakin tänne erämaahan
laadi tulek- siia kõrvesse
kestää kolme pyöreätä vuorokautta, niin tahtoopä se lataus pois
ümargust ööpäeva tahab ju ära
karista junan paukkeessa, autojen kolinassa ja rekien ritinässä.
pudeneda rongi regede

Siksi minä tydydynkin useimmiten kotilataukseen. Valitsen het-
Seepärast rahuldungi sageidamini kodulaadimisega Valin
ken, jolloin ulkona on kylmä, pimeätä ja hiljaista ja käyn kirja-
väljas vaikne oma raa-
hyillyje(ni) viereen. Niitä ei ole kovinkaan paljon, vajaa parikym-
maturiiulite juurde (ei) väga napilt
mentä metriä, mutta minä olen täyttännyt ne kymmenen vuoden
kuid täitnud aasta
kuluessa, valikoiden ja punniten, huolella ja rakkaudella.
jooksul valides kaaludes armastusega

En etsi hyillyistä(ni) mitään erikoista teosta, en ketään suosittua
(ei) mingit (ei) kedagi
tekijää — olen lukenut kaikki, mitä niissä on, ehkä moneen ker-
autorit mitu
taankin. Annan vain katsee(ni) lipua pitkin kirjarivejä, sivelen miet-
oma pilgud libiseda puudutan oma
teissä(ni) sidosten selustoja, otan niistä jonkun kätee(ni), selailen
möttes köidete seljakülgi võtan mõne sirvin
hetken, luen rivin, pari ja panen takaisin paikoilleen.
rea paigale

Edasi autor jutustab, mida ta üksikuid raamatuid sirvides huvitavat
leidnud, mida sel puhul mõtelnud. Siis lõpetab autor:

Hohojaa!

Olen väsynyt. Otan kylmät pyyhkeet, teen voimisteluliikkeet
hõõrumised
ja pujahdan vuoteeseen. Ja ihmeekse(ni) huomaan: *Olen ladattu.*
poen voodisse oma imestuseks

Kaikki on hyvin — virta on päällä.
vool

„Kansakoulun Lehti“.

„Kooliuuenduslase“ kaastöölisile ja lugejaile.

3. aastakäigu lõpetamise puhul tänab toimetuse kõik kaastöölisi-
sõpru ja loodab eeloleval aastal samuti rikkalikule kaastööle tegeliku
koolitöö alalt.

Lugejaid aga palutakse **aegsasti uuendada tellimised** kas
koos „Õpetajate Lehega“ või eraldi.

Levitage „Kooliuuenduslast“ tuttavate ringides.

Mahu suurendamisele vaatamata jääb „K.“ hind eraldi tellimisel
endiseks, et seega eriti vastu tulla kooliuuendusrühma liikmeile.

Kõigile jõudu kooliuuendustöö jätkamiseks uuel aastal
soovib TOIMETUS.

Õpetajale vajalikke töö- ja käsiraamatuid.

Prof. J. Hollo. Kasvatuse teooria. Soome keelest A. Elango. Hind Kr. 1.50.

Prof. J. Hollo. Kasvatuse maailm. Soome keelest J. Käosaar, redigeerinud Joh. Käis. Hind Kr. 1.25.

Joh. Käis. Isetegevus ja individuaalne tööviis. Hind Kr. 3.—. Selle raamatu kohta kirjutab J. Grüntal „Eesti Kooli“ 1936. — nr. 1: „Käisi raamat on huvitav ja kõrgeväärtusline raamat, ta ei tohiks puududa ühegi eesti õpetaja ega koolitegelase töölaualt“.

Joh. Käis. Vaatluskava õpilase individuaalsuse tundmiseks. Hind 15 senti.

Õpilase individuaalsuse vihik. Hind 10 senti.

Uue kasvatuse eesmärgid ei saavutata ilma õpilase psüühiliste omaduste tundmiseta. Mõlemad vihikud aitavadki selleks kaasa.

Joh. Käisi toimetatud algkooli õppetöö metoodiline käsiraamat

„Uusi teid algõpetuses“

on nüüd lõpule viidud. Üldse on ilmunud:

Uusi teid algõpetuses I jagu. Metoodiline käsiraamat liitklassile. Trükk otsas. Uus trükk ettevalmistusel.

Uusi teid algõpetuses II jagu, 1. ja 2. osa. Esimese ja teise õppeaasta töökorraldus üldõpetuse põhimõttel indiv. tööviisi rakendusega. Trükk hoopis lõpukorral. Uus trükk ettevalmistusel.

Uusi teid algõpetuses III jagu, 1. ja 2. osa. Kolmanda ja neljanda aasta töökorraldus keskustuse-põhimõttel ja indiv. tööviisi rakendusega. Hind: 1. osa Kr. 3.—; 2. osa Kr. 2.90.

Uusi teid algõpetuses IV jagu. 5. ja 6. õppeaasta töökorraldus keskustuse-põhimõttel indiv. tööviisi rakendusega.

1. osa. R. Reiman. Emakeel. Hind Kr. 3.—.

2. osa. A. Lehis (E. Limberg). Matemaatika. Hind Kr. 1.50.

3. osa. M. Arike — J. Parijõgi — T. Algma. Usuõpetus, kodanikuteadus, ajalugu. Hind Kr. 1.—.

4. osa. E. Kilkson. Füüsika-katsed algõpetuses. Ilmub aasta lõpus.

5. osa. E. Markus. Maateadus. Hind Kr. 1.—.

6. osa. R. Päts. Laulmisõpetus. Hind Kr. 1.50.

7. osa. S. Rikas — A. Soo. Joonistamine. Käsitöö tütarlastele. Hind Kr. 1.50.

K. Sõmer. Käsitöö poeglastele. Hind Kr. 1.20.

Lisadena teosele „Uusi teid algõpetuses“ on ilmunud:

1. ja 2. õppeaastale

Joh. Käis. Esimesed vaod. Liikuv-lugemik ühes tööjuhataste ja kirjalikkude harjutustega. I klass: Sügisest jõuluni. Hind 50 senti. Jüulist kevadeni. Hind 60 senti. II klass: Sügisest jõuluni. Hind 40 senti. Jüulist kevadeni. Hind 80 senti. Saadaval ka köites — 15 senti kallim,

Joh. Käis. Emakeele töövihk, 1. ja 2. õppeaasta, 32 lk., 2. tr., piltidega.
Hind à 30 s.

Uues trükkis on need töövihud täiendatud mitmekesiste huvitavate ülesannetega õpilaste isetegevaks tööks emakeeleõpetuses. Hulk ülesandeid on antud normaalkäekirjas.

„Esimesed vaod“, 1. õppeaasta lisavihk värviliste piltidega (kunstnik Kivi'ilt), 16 lhk. Iga pilt on varustatud pikema tekstiga, mis on jällegi heaks lugemisaineks. Ilmub lähemal päeval.

Seniilmunud lisavihud valitava lugemisainega ja tööjuhatastega iseseisvaiks kirjalikeks harjutusiks, kas ühenduses lugemikuga „Esimesed vaod“ või iseseisvalt, on järgmised:

1. õppeaasta: 1. vihk. Laste suvised lõbud. Hind 10 senti.
2. vihk. Sügis tuleb. Hind 8 s. 3. vihk. Kallil jõuluajal. Hind 10 s. 4. vihk. Laste tööst ja mängust. Hind 10 s. 5. vihk. Lookesi loomadest. Hind 10 senti. 6. vihk. Kui kevad on tulnud. Hind 8 s.

2. õppeaasta: 1. vihk. Suvi — õnnis lastemaa. Hind 12 s.
2. vihk. Juba on sügist tunda. Hind 8 s. 3. vihk. Kallil jõuluõhtul. Hind 15 s. 4. vihk. Laste kodusest elust. Hind 10 s. 5. vihk. Loomalookesi. Hind 10 s. 6. vihk. Kaunil kevadisel ajal. Hind 12 s.

Joh. Käis. Õpilase arvutusvihk, kummalegi õppeaastale 3 vihku. Hind: I õppeaasta (kokku) 95 senti, II õppeaasta Kr. 1.—

Arvutuskraadid, 120 kaarti. Hind à Kr. 1.30 komplekt.

3. ja 4. õppeaastale.

J. Rummo. Emakeele töövihk. Ilmumisel.

J. Käis — A. Budkovsky. Matemaatika töövihk, kummalegi õppeaastale 3 vihku. Hind: III kl. — Kr. 1.45, IV kl. Kr. 1.45.

Tööjuhatused: Joh. Käis—J. Parijõgi. Kodulugu. Hind 40 senti.
Joh. Käis—B. Rea. Maateadus IV (lisavihuga). Hind 25 snt.
Joh. Käis — Looduseõpetus IV. Hind 15 senti.
V. Ordlik — Ajalugu. Hind 50 senti.

Saateainet: Joh. Käis — Looduseõpetus IV. Hind 40 senti.

Arvutuskraadid. 60 kaarti kummalegi klassile à 65 senti komplekt.

5. ja 6. õppeaastale.

A. Lehis. (E. Limberg) Matemaatika töövihud, kummalegi klassile 3 vihku: V — Kr. 1.55. VI — Kr. 1.60.

Tööjuhatused: A. Lehis. Matemaatika tööjuhatused VI. Hind 15 snt.
Joh. Käis. Looduseõpetus V — 45 senti. VI — 75 senti.
A. Udras. Ajalugu V — 40 senti. VI — 35 senti.
Joh. Käis—B. Rea. Maateadus V — 30 senti.
Joh. Käis—V. Horm VI — 35 senti.

Saateainet: Joh. Käis. Looduseõpetus V — 50 senti. VI 1. jagu — 50 snt.
2. jagu — 60 senti.

K. K.-Ü. „TÖÖKOOL“
TALLINNAS, PÄRNU MNT. 17
RAKVERES, TALLINNA T. 24.

Toimetuse aadress: Tartu, Tähe 77-3.

Vastutav- ja tegevtoimetaja Joh. Käis.

Väljaandja Ü. K. Ü. «Õpetaja», Tallinn, Pühavaimu, 11.

Kirjastus p.-ü. „Täht“ trükkikoda Võrus 1936.